

www.e-rara.ch

**Nomenclator, Omnium Rerum Propria Nomina Variis Linguis Explicite
Indicans**

**Junius, Hadrianus
Antverpiæ, M. D. LXXVII**

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: Rq 611

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-59717>

De metallis.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

- filio, quae Budaeo non improbatum* fuerit argentum quod in pastillos & massas coactum sit, quae Germanica natio ceteranaria, (Budaeus ignarus linguae Cendreas vitiose nunciat) hoc est, Centruer, nominare solet, & silberscheiben & blauscheiben. B. Ziltner in cocten gheguten. G. Argent coulé en petites masses rondes. Ir. Argento giettato in piastrello picciole. H. Panezillos de plata.
- Argentum excoctum**, Hiberum argentum, pro puro dixit Varro; nam purissimi argenti metalla abundavit semper Hispania, ut dicitur, ἀπὸ τοῦ οὐραίου. A. L. Feinsilber. B. Fein silber. G. Argent pur. Ir. Argento puro & schictno. H. Plata pura, y sin mezcla.
- Argentum escarium** Digeff. Argentearum lanarum supelleæ, quae epulis seruit. A. L. Siberin credehtz ritschsilber. B. Cen silbercontoge. siluer omi aen te rehren/taffel silber. G. Credence d'argent. Ir. Credenza d'argento. H. Repolléro de plata.
- Argentum vitium** Plin. vomica liquoris aterni, & rerum omnium venenum Plinio vocatur, hydargyrum. ὑδργυρος Dioscoridi, ἀργυρος ἡ τοῦ Θεοφραστού lib. De lapid. quod liquorum vitu distillat. ὑδργυρὸς τοῦ οὐραίου ἀπὸ τοῦ οὐραίου Chymistis, illud quod est initio secundario fit. at Hydargyrium est stanno. χρῆσι sine Fel draconis, quod ex auro, Diæus scilicet. A. L. Quecksilber. B. Quicksilber. G. Du vis argent. Ir. Argento viuo. H. Argento biuo, azogue.
- Æs** Plin. χαλκός. A. L. Erz Kupffer. B. Cooper. G. Cuyure. Ir. Bronzo, rame. H. Cobre.
- Æscaldarium** Plin. fusile, quod funditur, tantum malleis fragile, χαλκός τοῦ οὐραίου Poll. A. L. Kupffer glockschmelz. B. Glockspässe. G. Erain. Ir. Bronzo, ò rame che si puo pietrate. H. Fullera.
- Æs ductile** vel regulare Plinio, quod malleo in laminas attenuatur. ἐλατὸς Straboni, τοῦ οὐραίου Poll. A. L. Das sich schlagen lest. B. Welckmen siæet merren hauef. G. Erain qui se frappe avec le marteau. Ir. Bronzo che si lauora col martello. H. Cobre que se dexa labrar con el martillo.
- Æs coronarium**, orichalcum, aurichalcum. ἀρχχαλκός Arriano, ἀρχχαλκός. A. L. Letton messing. B. Smetael latoen. G. Leton. Ir. Latone. H. Laton morisco.
- Æs cuprium**, quod proprie cuprum nominatur. χαλκός ὑποπυρρος. A. L. Kupffer. B. Coper. G. Cuyure. Ir. Rame, ò bronzo. H. Cobre.
- Æs campanum**, cui palmam tribuit Plinius: est quo olla & lebetes aenci conflantur.
- Æs Corinthium** Cicer. pretiosissima nota est fuit, quod casus misit, ut Plinius ait, cum incendio eius urbis, auri, argenti que uene in commune fluxissent, teste L. Floro. νορίστους χαλκός, ὁ οὐνοῦ τοῦ χαλκός τοῦ ἀξίμου, οὐχ ὑποπυρρῶν, ὁ οὐνοῦ τῶν χρυσῶν τε καὶ ἀργυρῶν καὶ πλεῖστα χαλκός, ut Plutarchus refert.
- Æris flos**, argo aris. χαλκός ἀνοξος Diosc. qui sponte ex are exadit. A. L. Kupffers grein, gräspan. B. Copergruen Spatsch greun. G. La rouillure d'erain. Ir. Fiore de rame. H. Cardenillo.
- Æris squamma**. λανθίς, χαλκός λεπτός, quae crassior marcolorum cibus excutitur. A. L. Kupffer schlag. B. Coperlach. G. L'escume d'erain. Ir. Squama di rame. H. Esquama del cobre.
- Electrum**, Auri argenti que mixtura quaedam, ut Plinio videtur, quinta argenti portione commista, cui subseribit & Pausanias. ἀνοξος, ἀνοξοῦ χαλκός ἀνοξοῦ χρυσός. χρῆσι.
- Crux** & emblema argenti callati Cic. καρχαυμάτα. A. L. Gheschmeltz erheben dind gedriben werck/geruht werck. B. Ghedzeuen silberwerck/ghedopt werck. G. Oeuure d'argent haut eleueé. Ir. Opra d'argento di gran rilieuo. H. Plata muy ricamente labrada. Parrò Chymicorum ars planetis metalla attribuit: Soli aurum; Leone argentum; Mercurio electrum; Marti ferris; Saturno plumbum; Veneri æs: totum plumbum candidum paulo diuersus Pindari schol. Sui electrum Mercurio assignat plumbum candidum.
- Ærugo** Plin. Rubigo quedam in are cum viscescit: vel succus concretus et liquare cum are misto. aruca Vitru. quam & nativam & facturiam tradunt. in sui dicitur χαλκός. A. L. Kupfferrost/ spangene kupffergerun. B. Spanssch groen. G. Verdecis, verdet.

- ἑλαιόλασος ἢ τὸ λεπτότερον *Paucifolia*,
 πλάτωμα *Actio*. A. L. Blech. B. Blech.
 C. Lame de plomb. I. Piastrella di
 piombo. H. Lama de plomo.
- Plumbago** *Plin.* galena *Eid.* molybdæna.
 μόλυβδαίνα. A. L. Blantz / à splendeur,
 blepertz quod materiam plumbi contineat,
 blepsehwess / quod sudorem plumbi sonat.
 B. Loortarbe daer loot en siluer onder is.
 G. Miniere de plomb & d'argent. I. R.
 Marchesita di piombo. H. Marque-
 fita de plomo.
- Stibium** *Plin.* stibimi, alabastrum *Plinio*.
 στίμις *Gal.* ἡ υνακαιοὶ nonnulli dictum,
 quod tingendus nigrore cilii mulierum expe-
 ctatur. πλάττω δὲ τιμωρ *Plin.* quod pictura
 mangonio dilatare oculos quodammodo vi-
 deatur. antimonium officinis nominatur.
 A. L. Spießglas. B. Antimonie. G. De
 l'antimoine. I. R. Antimonio. H. Al-
 cohol.
- Argentum** *Plin.* lithargyrium *Eid.* et
 lithargyros. ἀργυρος. A. L. Silber-
 schaum / gled. B. Lithargyrium. G. Escu-
 me d'argent. I. R. Spuma d'argento. li-
 thargirio. H. Almaraga, litargirio.
 Eius tria sunt genera: chrystitis *Plin.* qua
 optima, aureaeque coloris. χρυσίτης. quam
 lithargyrum auri vocant officinae. A. L.
 Goldgled. argyritis *Plin.* qua argentum
 coloris mentitur. ἀργυρίτης. A. L. Silber-
 gled. quae species hodie sunt nota. Tertiam
 addit *Plin.* molybditum, qua plumbi ipsius
 fusura sit.
- Bractea** *Verg.* Metallus tenuis & pra exilitate
 crepitans lamella. ἀργυροειδής *Homereus*
 dixit, ab explicandi argumento. ἀργυ-
 ροειδής ἢ ἄσπερος ἰσίδου ἢ ἑλαδῆος *Athenaeo*.
 A. L. Blar oder schimen auffs metal. B. Fos-
 heblar. G. Fueille. I. R. Foglio. H. Chapa
 o hoia de metal.
- Cerussa** *Plin.* ἰμακώδης. A. L. Blepweiß. B.
 Ceruse loortwit. G. Cerusse, fard. I. R.
 Cerusa. H. Aluayalde, blanquete.
- Alumen** *Plin.* salugo, quasi terra *Plin.* συ-
 πλάξ. A. L. Alun. B. Alupu. G. Alun.
 I. R. Alume. H. Alumbre.
Aluminus species sunt, Rotundum, quod
 a similitudine metæ sacchari, zuccarinum
 vocant: factitium nonnulli. Liquidum
 sine rupeum ἑβερμον. quod Alumen de
 rocca, & Liparinum, a Lipari insula,
- forte Itali nominant: Scissile, & scissum.
 ἄσπερος & ἰσίδου συπλάξ, quod *Plinius*
 exposuit, in capillamentis quadam canescens
 deluscentis, quod falso Alumen plumbeum no-
 minant, vero Amiantio lapidis nomine di-
 cendum potius: adulterio enim salsi lapidis
 corrumpitur, plumosique nomen acquirit.
 Italice, Alume di piuma, & de sca-
 gliola, quod officina visitata voce, de sciaio-
 la indigitant. eadem etiam alumen la-
 menum, è Balyone inuectivum. B. Cras
 uel crupt: a pruritu quem in spersum exa-
 rat. ANG. Itching powder, ab eodem ef-
 factum.
- Atramentum** *Plin.* sutorium *Plinio*, quo
 coria sua tingebat veteres corarii. (tamen si
 aliud in usu sit hodie istis hominibus) vitriolo-
 rum est, vulgo ita dictum a perficitate vitri-
 o: & ab Arabica stibola stibiosum, zeg
 viride. χαλκός. chalcantium *Plin.*
 duersum ab aris flore, quod χαλκός ἄσπερος
 distinctu vocibus dicitur. A. L. Kupferwas-
 ser. B. Coperwater. G. Couperole, ou
 vitriol. I. R. Vitriolo. H. Caparotfa.
 Hoc autem est vel stillarium. ἑλακώδης
 Galeno, & πύρεος dictum apud Dioscori-
 dem, limi forte permissione, & λογχοίος,
 ab oblonga hastili in modum speciei. Ger-
 manis gockelgut. vel concretium in sedi-
 nis coactum. πύρεος Dioscor. ratione forme
 distans ab illo. Sunt qui lupifera auri ve-
 lut aris fumum, vocitant.
- Cadmia** *Plin.* Lapis è quo as sic, medicina viti-
 lis. (male enim in *Plinio* lib. 34. inualis, le-
 ges scriptum) lapis arosus *Plinio*, non ita
 multum à Pyrite lapide duersus. cobaltū
 vocant Germani, officina climiam & ca-
 thimiam & lapidē calamitatem. H.
 Hollin dela hornaza de cobre.
- Cadmia** *Plin.* fornacaria, qua fornacum altiori-
 bus locis appingitur atque asidet, nec enim in-
 star coepta. unde κασσίτερος *Dioscoridi*
 vocatur. in officinis dicitur tucia.
- Pompholyx** *Plin.* Litu & cadmia fusilla,
 πομφόλυξ à bulla similitudine, qua per
 aerem euolat, ut *Dioscorides* testatur. unde
 & nil album, & nihil officinis ab extre-
 me leuitatis nota dictum fuisse auguror, ut
 & à Germanis pichetes. unde nata suspi-
 cor paræmiam ex voce accipit, pichetes
 ist in die aughen gut, quasi dicant, Nil ocu-
 lis condunt. tuciam Arabes vocant. cuius
 species

Rubrica Sinopica, minium Sinopicum, & Sinopis Plinio, μίλιος παραμυθία, sinopis officiana bolum Armenum vocant.
 Rubrica fabrilis, rubrica Colum. μίλιος παραμυθία, γη οη μαρμαί. A. L. Sietelstein rot educty bergrelet. B. sioode aerde. G. Croye ou terre rouge. It. Terra rossa, rubrica fabrilis. B. Almagra. ANG. Ruddell, read chalke.
 Sandyx Virg. à sandaraca fictitia Vitru. nihil

differre putat Georg. Agricola vir longè doctissimus, colore est ardentior rubente. εὐδαιμόνη, οὐρανὸν. A. L. Bergrot. Paris root. B. Berchroot.

Sil Plin. ochra Eid. Terra lutea, coloris pallidi, è qua combusta fit rubrica, teste Theophr. & γε. A. L. Augergel, berggel, ochrageb, ochergelb. B. Bercker, berchgeel. GAL. Ocre. It. Ocra. H. Color de almagra quemada.

DE LAPIDIBVS.

LAPIS Cic. λίθος, λίθας. A. L. Stein. B. Steen. G. Pierre. It. Saffio, pedra. H. Piedra.

Lapillus Plinio. λίθον, λίθιστος, λίθον, χερμαδόν Hom. A. L. Steinhle. B. Steenken. G. Petite pierre. It. Saffetto, saffolino. H. Piedra pequena.

Lapis operarius Plin. qui seruis opificum operis, ut eos. A. L. Ein stein zum werckt bgauchtfich. B. Werckstein. G. Pierre qui duit à l'œuvre. It. Pedra necessaria à gl'artefici. H. Piedra que tienen menester los labradores.

Lapis quadratus Vitru. λίθος τετραγώνος, τετραγώνος, εἰς τομήν ἰσότητος Thucydidi. A. L. Quaderstein / bierschreitter oder bierckheter stein. B. Biercantighe steen. G. Pierre quaree. It. Pedra quadrata. H. Piedra quadrada.

Lapis manalis Festo, à manando, unde fons emanat. A. L. Ein stein dar wasser aussscheusst. B. Een steen daer een fonteyne wt loopt. G. Pierre de laquelle sort vne fontaine. It. Pedra donde esce qualche fontana. H. Piedra que della sale la fuente.

Lapis molaris Quinctil. incusul Virgil. in quo excussi sunt sulci, qui frumentum atterunt. μολιτις λίθος Galeno, μολιτος λίθος Ptolepio, ὄρος ἀλιτις Xenoph. μολιτις λίθας Alexandro Etolo, πέτρας vsq̄ς τις Epigram. ab insula Nisyra molaribus nobilit. γωεδρῆμος λίθος Epigr. A. L. Muehlstein. B. Muehlstein. G. Pierre de moulin. It. Saffio molare. H. Piedra de muela para molar.

Lapis rediuuius Cicer. veteranus, cuius in operis olim usus fuit. A. L. Ein stein der zu hohn mehr gebaucht ist wozdē. B. Steen

die noch meer is gebesicht gheweest. G. Pierre qui a esté autrefois mise en œuvre. It. Piedra ch' altre volte è stata posta in opra. H. Piedra que otra vez a sido en obra.

Lapis Armenius, colore viridis, cum corruco communicans, Plinio teste, facile friabilis, iudicio Mesuae, tamen si Stephanus, qui De urribus scripsit, duritiem illi ratam tribuit, qua sigilla sculpi & calari queant.

Lapis Parius Virg. pro candido marmore. Ἄδρις πέτρας, à Paro insula, candida marmoris gemtruce. A. L. Weisser marmelstein. B. Weis marberstein. G. Blanc marbre. It. Marmo bianco. H. Matmol blanco.

Lapis cyaneus, coraculus, stellatus, quem officiana lapidem Lazuli vocant, colore Veneto & caelesti. ἕλας. A. L. Bergblaw lazur. B. Lazuer. G. Lazur. It. Lazuro. H. Lazul.

Saxum Virg. petra Plin. πέτρα. A. L. Grosse stein. B. Groot steen. G. Caillon, pierre grande. It. Saffio. H. Piedra.

Saxum viuum Virg. pro naturali. A. L. Ein natuerlicher stein. B. Een natuerlichen steen niet met handen ghelegt. G. Pierre naturelle. It. Pedra viua. H. Piedra biva.

Saxum manuale Tacito, quod manū implet, manique aduci potest. χερμαδόν Homero. A. L. Ein stein der die handt fußt. B. Een handuollige steen. G. Pierre qu'on peut empoigner. It. Pedra che si puo trarre con la mano. H. Piedra que se puede tomar y llevar con vn puño.

Scrupus, Lazillus iter facienti molestus. λίθος, λίθον, ἄλις. A. L. Ein stein das zim in die schuch sellet. B. Een scharp steenken dat eenen in de schoenen comt. G.

Petite